

Ministerstwo Klimatu i Środowiska

Podsekretarz Stanu
Główny Konserwator Przyrody
Mikołaj Dorożala

DOP-WŚ.0500.72.2026.AS
4518048.18703501.15064127
Warszawa, 02-09-2026

Dotyczy: odpowiedzi na interpelację posłanki Małgorzaty Pępek nr K10INT19130
Temat: podjęcie działań na rzecz ochrony ekosystemu rezerwatów przyrody w regionie Podbeskidzia przed skutkami suszy oraz nielegalnego odprowadzania wód opadowych i ścieków.

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,

w związku z interpelacją nr K10INT19130 posłanki Małgorzaty Pępek przekazuję odpowiedź w zakresie kompetencji Ministra Klimatu i Środowiska w odniesieniu do poszczególnych pytań.

1. Jakie dodatkowe instrumenty prawne i finansowe Ministerstwo Klimatu i Środowiska zamierza udostępnić Regionalnym Dyrekcjom Ochrony Środowiska oraz samorządom lokalnym w celu skuteczniejszego wykrywania i likwidacji nielegalnych przyłączy kanalizacyjnych i burzowych na terenach rezerwatów przyrody i ich otulin?

Nielegalne przyłącza kanalizacyjne, a także nieprawidłowe podłączenia instalacji sanitarnych do kanalizacji deszczowej, rowów, cieków lub innych urządzeń odwadniających, są szczególnie niebezpieczne w przypadku terenów objętych ochroną przyrody. W województwie śląskim ma to znaczenie ze względu na silne zurbanizowanie regionu i bezpośrednie sąsiedztwo wielu obszarów cennych przyrodniczo z zabudową mieszkaniową, drogami, zakładami przemysłowymi i infrastrukturą komunalną. W praktyce problemem nie jest więc całkowity brak podstaw prawnych, lecz przede wszystkim trudność w wykryciu nielegalnego podłączenia, rozproszenie kompetencji pomiędzy różne organy, konieczność udowodnienia źródła zanieczyszczenia; trudności w sytuacji, gdy nielegalny odpływ jest podłączony do kanalizacji deszczowej, rowu albo ciek, a nie bezpośrednio do sieci kanalizacyjnej. Przykładem zaistnienia takiej sytuacji jest wspomniany w interpelacji rezerwat przyrody Dolina Łąńskiego Potoku. W ramach sprawowanego przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Katowicach (dalej „RDOŚ w Katowicach”) nadzoru nad rezerwatem od kilku lat obserwowane jest odprowadzanie do rezerwatu wód poprzez wyloty rur kanalizacyjnych poprowadzonych z terenu posesji prywatnych w pobliże granicy z rezerwatem. Niejednokrotnie widoczne były wypływy wód o zabarwieniu i konsystencji wskazujących na odprowadzanie do rezerwatu nieczystości. Stan ten skutkuje negatywnym oddziaływaniem na rezerwat, w postaci zmiany warunków siedliskowych, zaburzenia w składzie i strukturze fauny i flory, prowadząc do eutrofizacji, a także erozji gruntu. O powyższej sytuacji z prośbą o interwencje informowane były różne instytucje, w tym

Gmina Jasienica, Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w Bielsku-Białej, WIOŚ, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach. Z informacji przekazanych RDOŚ w Katowicach przez administratora sieci kanalizacyjnej (Rejonowy Związek Spółek Wodnych w Bielsku-Białej) system melioracyjny gruntów graniczących z rezerwatem był wykonywany w latach 60-tych, a dla zmeliorowanego terenu praktycznie brak jest jakichkolwiek dokumentów. Sytuacja ta utrudnia podjęcie działań związanych z eliminacją drenażu. Po kolejnych kontrolach i interwencjach RDOŚ w Katowicach, gmina w 2025 r. zwróciła się do administratora sieci kanalizacyjnej o podjęcie czynności, mających na celu sprawdzenie stanu technicznego sieci drenarskiej i ustalenie miejsc nielegalnego podłączenia rur kanalizacyjnych do systemu melioracyjnego, skutkujących odprowadzaniem ścieków przez wyloty sieci na teren rezerwatu. Ponadto działania RDOŚ w Katowicach w celu poprawy stanu ochrony rezerwatu spowodowały intensyfikację prowadzonych przez gminę kontroli gospodarki wodno-ściekowej na terenie gospodarstw indywidualnych zlokalizowanych w okolicy nielegalnych wylotów ścieków, na podstawie art. 5 ust. 6 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach¹. Działania kontrolne wobec nielegalnego odprowadzania ścieków czy deszczówki do rezerwatów w województwie śląskim prowadzone są rutynowo przez pracowników RDOŚ w Katowicach w ramach nadzoru nad tymi obszarami. Postępowania skutkujące likwidacją nielegalnych urządzeń prowadzone były między innymi w odniesieniu do rezerwatów: Grapa (na terenie Miasta Żywiec), Lasek Miejski nad Puńcówką i Lasek Miejski nad Olzą (na terenie Miasta Cieszyn). W ocenie resortu środowiska najbardziej potrzebne nie jest tworzenie zupełnie nowego systemu prawnego, ale połączenie istniejących kompetencji w jeden mechanizm kontrolny. W przypadku stwierdzenia nielegalnego przyłącza na terenie rezerwatu lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie wskazane byłoby stworzenie mechanizmu umożliwiającego szybkie ustalenie właściciela infrastruktury, wydanie nakazu usunięcia nielegalnego przyłącza, obciążenie kosztami właściciela lub sprawcy i przywrócenie właściwego stanu środowiska. Jest to szczególnie istotne w przypadku rezerwatów wodnych, torfowiskowych i terenów podmokłych.

2. Czy resort planuje uruchomienie dedykowanych programów wsparcia dla gmin ukierunkowanych na modernizację i uszczelnienie lokalnej infrastruktury wodno-ściekowej w sąsiedztwie cennych przyrodniczo obiektów chronionych?

MKiŚ uczestniczy w realizacji programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027 (dalej: „FEnIKS”). Program ma charakter ogólnokrajowy. W obszarze gospodarki wodno-ściekowej dofinansowaniem objęte zostały aglomeracje o wielkości co najmniej 15 tys. RLM (równoważnej liczby mieszkańców), ujęte w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (dalej: „KPOŚK”). Wspierane są również samodzielne (niezwiązane z gospodarką ściekową) projekty dotyczące zaopatrzenia w wodę pitną w gminach powyżej 15 tys. mieszkańców. Pomoc przewidziano dla jednostek samorządu terytorialnego, spółek komunalnych oraz spółek wodnych i ich związków. W zakresie gospodarki ściekowej celem wsparcia jest realizacja przedsięwzięć niezbędnych do wypełnienia zobowiązań wynikających z dyrektywy 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych, w szczególności w zakresie zapewnienia odpowiedniego poziomu wyposażenia aglomeracji w systemy zbierania ścieków oraz ich oczyszczania zgodnie z wymaganymi standardami ochrony środowiska. Wsparcie dla inwestycji związanych z gospodarką wodno-ściekową w aglomeracjach o wielkości od 2 do 15 tys. RLM, a także zaopatrzeniem w wodę w gminach mniejszych niż 15 tys. mieszkańców, zapewniono w ramach programów regionalnych. Za ich realizację odpowiadają poszczególne urzędy marszałkowskie. Gospodarka ściekowa poza aglomeracjami ujętymi w KPOŚK finansowana jest z innych instrumentów. W ramach Planu Strategicznego dla

¹ (Dz. U. z 2025 r. poz. 733, z późn. zm.)

Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (dalej: „PSWPR”) zaplanowana została interwencja 10.10. „Infrastruktura na obszarach wiejskich oraz wdrożenie koncepcji inteligentnych wsi” – Obszar A „Inwestycje w zakresie systemów indywidualnego oczyszczania ścieków”. Z wdrażaniem PSWPR odpowiada Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (dalej: „MRiRW”). Wsparcie kierowane jest do gmin i związków międzygminnych. Wsparcie dla inwestycji w gospodarkę ściekową poza obszarami aglomeracji przewidziano również w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności. MRiRW odpowiada za realizację inwestycji B3.1.1 „Inwestycje w zrównoważoną gospodarkę wodno-ściekową na terenach wiejskich”. Instrument przewidziano dla gmin, związków międzygminnych oraz spółek komunalnych. Jego celem jest rozwój infrastruktury komunalnej, w tym systemów odprowadzania ścieków na terenach wiejskich.

Aktualnie trwają prace związane z programowaniem wsparcia unijnego na lata 2028-2034. Nie jest jeszcze znany szczegółowy zakres wsparcia ani zasady na jakich będą mogły być finansowane przedsięwzięcia. Mając na uwadze skalę potrzeb inwestycyjnych w obszarze gospodarki wodno-ściekowej, Ministerstwo Klimatu i Środowiska będzie zabiegało o jego uwzględnienie w ramach programów finansowanych ze środków UE w nowej perspektywie finansowej.

W marcu 2026 r. NFOŚiGW podpisał np. osiem umów o łącznej wartości 207,2 mln zł na modernizację systemów wodno-ściekowych w ramach wspomnianego programu FEnIKS².

Odnosząc się do wykorzystania środków krajowych NFOŚiGW finansowanie gospodarki wodno-ściekowej może być realizowane w ramach następujących programów priorytetowych:

- Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach - część 1) Gospodarka ściekowa w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- Gospodarka wodno-ściekowa poza granicami aglomeracji.

Pierwszy z programów przeznaczony jest dla przedsięwzięć z aglomeracji ujętych w KPOŚK. Zakres projektu może obejmować budowę, rozbudowę, modernizację oczyszczalni ścieków oraz sieci kanalizacyjnych, budowę przyłączy kanalizacyjnych³.

Drugi z przywołanych programów dedykowany jest dla obszarów, gdzie nie wyznaczono aglomeracji. Wsparcie przeznaczone jest m.in. na budowę, rozbudowę, modernizację lokalnych oczyszczalni ścieków oraz sieci kanalizacyjnych i budowę przyłączy kanalizacyjnych⁴.

Oba wyżej wymienione programy skierowane są do jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotów świadczących usługi publiczne w ramach realizacji zadań własnych gmin. Dofinansowanie udzielane jest w formie pożyczki, z możliwością jej częściowego umorzenia (pod warunkiem spełnienia określonych warunków).

Inwestycje w gospodarce ściekowej mogą być także finansowane z innych źródeł publicznych, zarówno krajowych jak i zagranicznych. Syntetyczna informacja o

² https://funduszeuropejskie.gov.pl/aktualnosci/ponad-200-mln-zl-na-nowoczesna-gospodarke-sciekowa-8-nowych-umow/?utm_source=chatgpt.com

³ Szczegółowe informacje znajdują się pod adresem: <https://www.gov.pl/web/nfosigw/gospodarka-wodno-sciekowa-w-aglomeracjach-2021>;

⁴ Szczegółowe informacje znajdują się pod adresem: <https://www.gov.pl/web/nfosigw/gospodarka-wodno-sciekowa-pozza-granicami-aglomeracji>.

możliwościach pozyskania wsparcia na gospodarkę ściekową została zamieszczona na stronie internetowej Ministerstwa Infrastruktury, które odpowiada za kwestie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków⁵.

Dodatkowo można wskazać również na program priorytetowy „Przestrzeń dla przyrody Część 5) Zielone gminy - stawiając na bioróżnorodność” (realizacja planowana na lata 2026-2031), którego celem jest wsparcie procesu tworzenia nowych lub powiększania istniejących parków narodowych i rezerwatów przyrody⁶ (z zastrzeżeniem, iż katalog działań nie obejmuje wprost modernizacji sieci kanalizacyjnej). Wsparcie z programu będzie skierowane do:

- 1) gmin i miast na prawach powiatu, na terenie których od roku 2024 utworzono lub rozszerzono park narodowy lub rezerwat przyrody;
- 2) powiatów, na terenie których od roku 2024 utworzono lub rozszerzono park narodowy;
- 3) parków narodowych, które od 2024 r. zostały utworzone lub rozszerzone.

Warto również podkreślić, iż ochrona bioróżnorodności oraz wpływ zmian klimatu na kondycję i zdrowie ekosystemów stanowią zagadnienia kluczowe z punktu widzenia polityki adaptacyjnej. Zagadnienia te stanowią przedmiot analiz w toku prac nad obecnie powstającą, nową Krajową strategią adaptacji (KSA) wraz Planem działań adaptacyjnych (PDA). PDA stanie się dokumentem wdrożeniowym strategii, zawierać będzie konkretne działania obejmujące 4-letni horyzont wdrażania, w tym projekty partnerskie w ramach zarządzania zlewniowego, których celem jest przeciwdziałanie suszy poprzez zintegrowane i lokalnie dostosowane interwencje. Przedłożenie obu dokumentów do przyjęcia przez Radę Ministrów planowane jest w 2027 r.

3. Jakie ogólnokrajowe lub regionalne strategie walki z inwazyjnymi gatunkami roślin (takimi jak rdestowiec) w obrębie rezerwatów przyrody są obecnie realizowane bądź planowane przez podmioty podległe ministerstwu w celu powstrzymania degradacji siedlisk?

Podstawą prawną działania na rzecz zwalczania inwazyjnych gatunków obcych roślin (IGO) w rezerwach przyrody województwa śląskiego stanowią przepisy ustawy z 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych⁷. System przewiduje m.in. zapobieganie introdukcji, wczesne wykrywanie, eliminację oraz kontrolę populacji tych roślin. Ustawa przewiduje również tworzenie Centralnego Rejestru Danych o IGO działającego na podstawie mechanizmu przekazywania informacji o nowych stanowiskach. W województwie śląskim rdestowiec (Reynoutria) należy do najważniejszych aktualnych problemów związanych z IGO. Ze względu na wyjątkową zdolność do regeneracji i rozprzestrzeniania się za pomocą kłaczy, rośliny te skutecznie wypierają rodzimą roślinność, prowadząc do spadku bioróżnorodności oraz niekorzystnych zmian w funkcjonowaniu ekosystemów. W odpowiedzi na te zagrożenia RDOŚ w Katowicach realizuje działania mające na celu ograniczenie ekspansji rdestowców poprzez ich systematyczne usuwanie oraz prowadzenie działań edukacyjnych. W ramach działań edukacyjnych i profilaktyki IGO, RDOŚ w Katowicach koncentruje się między innymi na komunikacji z samorządami. Wystosowane zostały do wszystkich gmin w województwie śląskim pisma w sprawie funkcjonowania Rejestru IGO, sposobu postępowania w przypadku stwierdzenia obecności IGO w środowisku oraz samego

⁵ <https://www.gov.pl/web/infrastruktura/finansowanie-gospodarki-sciekowej>

⁶ Szczegółowe informacje można znaleźć pod adresem: <https://www.gov.pl/web/nfosisgw/konsultacje-projektu-programu-priorytetowego-przestrzen-dla-przyrody-czesc-5-zielone-gminy---stawiajac-na-bioroznorodnosc>

⁷ (Dz. U. z 2023 r. poz. 1589, z późn. zm.)

rdestowca, zawierające w sposób syntetyczny naszą wiedzę na temat walki z tą rośliną. Utworzony został również specjalny kanał komunikacyjny, poprzez dedykowany adres mailowy (inwazyjne@katowice.rdos.gov.pl), ułatwiający kontakt w sprawach związanych z IGO. Wiele przydatnych informacji w związku z walką z IGO zamieszczono na stronie BIP RDOŚ w Katowicach⁸ oraz na koncie serwisu społecznościowego Ochrona przyrody województwa śląskiego na portalu Facebook.

Należy podkreślić, że zgodnie z art. 21 ust. 2 pkt 1 oraz art. 24 ust. 1 pkt 2d ww. ustawy, za podejmowanie działań zaradczych na terenie leśnych rezerwatów przyrody będących w zarządzie PGL LP, odpowiada właściwy dyrektor regionalnej dykcji PGL LP. Powyższe dotyczy m. in. konieczności eliminacji roślin z rodzaju rdestowiec. W świetle zakazów i ograniczeń obowiązujących w rezerwach przyrody (art. 15) zgodnie z ustawą z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody⁹, usuwanie rdestowca w rezerwach Las Dąbrowa, Las Murckowski i Łęg nad Młynówką przewidziane zostało w obowiązujących zarządzeniach w sprawie ustanowienia zadań ochronnych. W przypadku rezerwatów Segiet i Dolina Łańskiego Potoku, zostały w tej sprawie wydane indywidualne zgody (w formie decyzji), odpowiednio przez RDOŚ w Katowicach i Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Takie prace podejmowane są w większości rezerwatów przez właściwe miejscowo Nadleśnictwa. Między innymi działania związane z eliminacją rdestowca podejmowało w tym roku Nadleśnictwo Bielsko w rezerwacie przyrody Dolina Łańskiego Potoku. Ponadto we własnym zakresie RDOŚ w Katowicach podejmowała działania związane z wykrywaniem i wykaszaniem tej rośliny na terenie rezerwatu przyrody Morzyk, położonego na terenie gruntów prywatnych. W rezerwacie przyrody Segiet działania prowadzone są przez regionalną dykcję ochrony środowiska we współpracy z Fundacją Srebrne Buki. Dobrym przykładem podejścia do problemu rdestowca jest projekt realizowany przez Miasto Racibórz. W czerwcu tego roku odbyło się wydarzenie łączące zwalczanie gatunku inwazyjnego z aktywną odbudową rodzimego ekosystemu. W pierwszym etapie przeprowadzono mechaniczne osłabienie stanowiska poprzez usunięcie części nadziemnych i kłaczy oraz przystąpiono do nasadzeń rodzimych gatunków drzew i krzewów. RDOŚ uczestniczył jako partner w tym wydarzeniu. Działanie to miało wymiar przyrodniczy, ale również edukacyjny - do udziału zaproszeni zostali mieszkańcy, w tym dzieci i młodzież, którzy mieli możliwość poznania znaczenia bioróżnorodności oraz roli rodzimych gatunków w ekosystemach. Poza tym w roku bieżącym RDOŚ w Katowicach podjęła próby zlecenia wykonania działań ochronnych w obszarze Natura 2000 Las koło Tworkowa PLH240040 polegających na zwalczaniu inwazyjnych gatunków roślin, tj. niecierpka gruczołowego (*Impatiens glandulifera*) oraz rdestowca ostrokończystego (*Reynoutria japonica*). Jednakże, ze względów proceduralnych, zamówienie zostało unieważnione.

Drugą grupą problemów są obce i inwazyjne gatunki drzew oraz krzewów, szczególnie w rezerwach leśnych. Przykładem gatunku, który może zmieniać strukturę siedlisk i zagraża swoją ekspansją rodzimej florze, jest czeremcha amerykańska. Z dużym powodzeniem prowadzone są zabiegi ochronne związane z eliminacją tego gatunku w rezerwach Zamczysko, Stawiska i Parkowe, gdzie rośliny te w zależności od lokalizacji i fazy wzrostu są wyrywane, obrączkowane lub wycinane na wysokości 1 m. W przypadku IGO kluczowe są wczesne wykrywanie powołań, szybkie reagowanie, wieloletnie zwalczanie, monitoring, eliminowanie źródeł poza rezerwatem oraz właściwy dobór metod do charakteru siedliska. Niestety temat ten dopiero się rozwija na poszczególnych poziomach. Świadczy o tym znikomość lub brak informacji ze strony zarządców o stwierdzonych stanowiskach IGO w granicach rezerwatów oraz ich otoczeniu, co związane jest z głównie z brakiem świadomości

⁸ <https://www.gov.pl/web/rdos-katowice/inwazyjne-gatunki-obce>

⁹ (Dz. U. z 2026 r. poz. 13, z późn. zm.)

o skutkach niepodjęcia w tym kontekście działań zaradczych. Poza tym brak jest dostępnych i skutecznych metod usuwania najbardziej problematycznej rośliny, tj. rdestowca. Zabiegi choć niejednokrotnie bardzo kosztowne nie przynoszą oczekiwanych rezultatów. W dobie zmian klimatycznych skala problemu rozprzestrzeniania się gatunków inwazyjnych i obcych naszej florze powoduje, że potrzebne jest przejście od punktowych do systemowych działań, opartych na wspólnej bazie danych, monitoringu, wieloletnim finansowaniu i jasno określonej odpowiedzialności poszczególnych organów. Niski stan wód związany z utrzymującą się suszą hydrologiczną szczególnie przyczynia się do pogłębienia problemu zarówno z IGO jak i z kumulacją zanieczyszczeń. Rozwiązaniem może być wyznaczenie kolejnych obszarów wyłączonych z gospodarki leśnej, w szczególności rezerwatów przyrody obejmujących ochroną całe ekosystemy wraz z terenami źródlisk potoków i rzek. W celu między innymi ochrony tych wartości poszerzony o został rezerwat Madohora położony w Beskidzie Małym (poszerzenie o 264,21 ha). Objął on ochroną kluczowe 4 źródła i zlewnie potoków zasilających lokalne ujęcia wody pitnej dla ponad 40 tysięcy mieszkańców gminy Andrychów. W zasięgu tzw. Podbeskidzia planowane jest utworzenie kilkunastu obiektów rezerwatowych, w tym zgromadzonych w Dolinie Wapienicy (m. in. projektowane rezerваты: Klimczok, Piekielna Barbara), co będzie miało niezwykle istotne znaczenie w ochronie czystości zasobów wodnych regionu.

Z wyrazami szacunku

Mikołaj Dorożala
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/

Do wiadomości: Departament Spraw Parlamentarnych w KPRM.